

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5732/2020
17.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Катарине Манојловић Андрић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Предраг Загорчић адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Мирјана Томасовић адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/20 од 05.08.2020. године, у седници већа одржаној дана 17.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/20 од 05.08.2020. године - дела првог става изреке, у погледу одлуке о издржавању деце.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/20 од 05.08.2020. године у преосталом делу првог става изреке - у погледу одлуке о начину одржавања личних односа, другом и трећем ставу изреке, и у том делу предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Суботици П2 528/19 од 13.03.2020. године која је исправљена решењем тог суда П2 528/19 од 10.06.2020. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужиља тражила да без посебног одобрења и сагласности оца самостално прибавља путне исправе - пасоше за потребе малолетне деце, да се лични контакти оца са малолетном децом уреде на начин наведен у том ставу изреке и да се тужени обавезе да плаћа издржавање малолетној деци у износима наведеним у овом ставу изреке, као и да јој надокнади трошкове парничног поступка са законском затезном каматом од пресуђења до коначне исплате. Ставом другим изреке, делимично је усвојен противтужбени захтев туженог. Ставом трећим изреке, уређено је одржавање личних односа тужиље и малолетне деце на начин наведен у том ставу изреке. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужиља да на име свог дела доприноса за издржавање малолетне ВВ и малолетне ГГ плаћа месечно износ од по 6.000,00 динара почев од 13.03.2020. године па убудуће док за то постоје услови, текуће рате до сваког 15-ог у месецу, уз обавезу плаћања законске затезне камате на доспеле неплаћене рате почев од њиховог доспећа па до исплате, у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде. Ставом петим изреке, одбијен је противтужбени захтев туженог у делу којим је тражио да се тужиља обавезе да на име свог дела доприноса за издржавање

малолетне ВВ плаћа преко досуђеног износа од 6.000,00 динара до захтеваног износа од 11.000,00 динара и на име дела доприноса за издржавање малолетне ГГ преко досуђеног износа од 6.000,00 динара до захтеваног износа од 7.000,00 динара, као и у делу да без посебног одобрења и сагласности тужиље самостално прибавља путне исправе - пасоше за потребе малолетне деце и да се обавезе тужиља да му надокнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/20 од 05.08.2020. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Суботици П2 528/19 од 13.03.2020. године која је исправљена решењем истог суда П2 528/19 од 10.06.2020. године у делу којим је уређен лични однос малолетне деце са мајком на недељном нивоу и у делу о дечијем издржавању, тако што је уређен начин одржавања личних односа малолетне ВВ и малолетне ГГ са тужиљом који ће се одвијати сваког другог викенда од петка у 20 часова до недеље у 20 часова и један дан сваке седмице у месецу у складу са жељама, потребама и школским обавезама малолетне деце у трајању од четири сата до 20 часова, с`тим што ће мајка малолетну децу преузимати и враћати их у домаћинство оца, а тужиља обавезана да по основу доприноса за издржавање малолетне ВВ, поред досуђених 6.000,00 динара, плаћа још 4.000,00 динара а за малолетну ГГ, поред досуђених 6.000,00 динара, још 2.000,00 динара, до 15-ог у месецу за текући месец почев од 13.03.2020. године па убудуће док за то постоје законски услови, а доспеле неплаћене обавезе са законском затезном каматом од доспелости до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужиља да накнади туженом трошкове жалбеног поступка у износу од 14.660,00 динара у року од 15 дана. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је тужиљина ревизија делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битна повреда одредаба парничног поступка из тачке 12. става 2. наведеног члана, на коју се указује ревизијом, није законски разлог за овај ванредни правни лек (члан 407. став 1. тачка 2. ЗПП). Супротно наводима ревизије, одредбе чланова 394. и 396. став 1. ЗПП нису погрешно примењене, због чега у поступку пред другостепеним судом није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. тог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су родитељи двоје малолетне деце - ВВ (рођене ... године) и ГГ (рођене ... године). По њиховом договору деца од фебруара 2018. године, када се тужиља преселила у изнајмљени стан, седмице у месецу наизменично проводе у домаћинству родитеља. Када бораве у домаћинству мајке деца користе засебну собу која је прилагођена њиховом боравку и учењу, тако да присуство детета које је тужиља родила 01.01.2019. године не ремети њихов мир. Брак странака разведен је правноснажном делимичном пресудом П2 404/17 од 18.10.2018. године а пресудом другостепеног суда Гж2 287/19 од 29.05.2019. године, којом је преиначена првостепена пресуда, одлучено је да ће тужени самостално вршити родитељско право.

Пре донете одлуке о вршењу родитељског права орган старатељства се изјаснио да би лични односи деце са родитељем којем не буду поверена требало да се остварују по широком моделу. Мишљење вештака је да би у најбољем интересу деце било заједничко старатељство у којем би она наизменично проводила једну седмицу у домаћинству мајке а другу седмицу у домаћинству оца, јер би им то омогућило да остварују честе контакте са родитељима и са њима очувају блиску емотивну везу, при чему су деца на такав начин одржавања личних односа већ адаптирана и исти нема негативних последица по њихово свакодневно функционисање. Тужилца је запослена, али сада прима накнаду за време породилског одсуства у износу од 54.000,00 динара месечно. Живи у изнајмљеном стану за који плаћа закупнину у висини од 30.000,00 динара месечно. Финансијски је помажу родитељи и ванбрачни партнер - отац детета које је тужилца родила по престанку брака. Тужени је такође запослен. Живи у двособном стану купљеном новцем обезбеђеним уговором о кредиту са роком отплате од 23 године, у месечним ратама чија висина износи 19.500,00 динара. Власник је и стана који издаје у закуп, за закупнину од 11.800,00 динара месечно. Малолетна деца су ученице основне школе. Оба детета похађају музичку школу и имају додатне часове страног језика. Поред тога, малолетна ВВ похађа и часове глуме, а ГГ се бави спортом. За задовољавање њихових потреба месечно је неопходан износ од по 20.000,00 динара. Минимална сума издржавања у време пресуђења износи око 27.000,00 динара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одлучио да ће деца наизменично у домаћинствима странака боравити по седам дана - од недеље у 20 часова до следеће недеље у 20 часова, са правом туженог да децу у седмици коју бораве код мајке виђа средом, од завршетка њихових школских часова па до 20 часова. Овакву одлуку тај суд је донео на основу мишљења органа старатељства и вештака, али ценећи и постојеће фактичко стање у начину одржавања личних односа деце и тужилце. Првостепени суд је тужилцу обавезао да плаћа издржавање деци у износу од по 6.000,00 динара месечно.

Одлучујући о жалби туженог другостепени суд је нашао да је начин одржавања личних односа деце и тужилце, одређен првостепеном пресудом, карактеристичан за заједничко вршење родитељског права. По схватању тог суда, у најбољем интересу малолетне деце школског узраста од девет и тринаест година није да тужилцу виђају на седмичном нивоу - сваке друге седмице у месецу, јер то подразумева њихово фактичко пресељење из стана једног родитеља у стан другог родитеља. Због тога је у том делу преиначио првостепену пресуду и одлучио да ће деца одржавати личне односе са тужилцом сваког другог викенда - од петка у 20 часова до недеље у 20 часова и један дан у свакој седмици у трајању од четири сата (до 20 часова), са образложењем да је то уобичајен начин одржавања личних односа који је кроз праксу судова препознат као погодујући за интересе деце у узрасту у којем се налазе деца странака и који неће угрозити, нити довести у питање даљи развој адекватних и квалитетних личних односа са мајком. Другостепени суд је такође закључио да је тужилца, према свим околностима случаја, у могућности да плаћа издржавање деци у вишем износу од досуђеног првостепеном пресудом.

По становишту Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд применио материјално право када је одлучивао о висини тужилцине обавезе издржавања деце.

Према одредби члана 160. став 1. Породичног закона, издржавање се одређује према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања - суми као накнаду за храњенике, односно лица на породичном смештају периодично утврђује надлежно министарство у складу са законом.

У конкретном случају, висина новчаних средстава која је месечно неопходна за задовољавање свих потреба деце реално је одређена износом од 20.000,00 динара који је нижи од минималне суме издржавања. Тужилца је, имајући у виду све околности - да остварује редовне приходе и да јој у издржавању детета рођеног по разводу брака странака помаже ванбрачни партнер, отац детета, у могућности да доприноси издржавању деце са укупним износом од 18.000,00 динара месечно.

Зато, по налажењу ревизијског суда, нису основани наводи тужилце да је материјално право погрешно примењено приликом одлучивања о висини њене обавезе издржавања, због чега је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено као у првом ставу изреке.

Међутим, основано се изјављеном ревизијом указује да је материјално право погрешно примењено приликом одлучивања о начину одржавања личних односа деце и тужилце, и да зато чињенично стање битно за такву одлуку није правилно у потпуности утврђено.

Одредбом члана 270. Породичног закона прописано је да је суд, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права, дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима.

Првостепени суд је пресудом уредио одржавање личних односа деце и тужилце на начин по којем се ти односи, на основу договора странака, остварују од фебруара 2018. године када је престала њихова заједница живота. Орган старатељства и вештаци су такав начин одржавања личних односа проценили као најпогоднији за одржавање и развој подједнако квалитетних односа деце са оба родитеља и најмање стресан по њих у ситуацији раздвајања родитеља. При томе су и орган старатељства и вештаци имали у виду да су се деца без великих тешкоћа адаптирала и да такав начин одржавања личних односа није имао никаквих негативних последица по свакодневно функционисање деце.

Стручно мишљење органа старатељства, као и мишљење вештака су у вези са њиховим мишљењима да је заједничко старатељство - заједничко вршење родитељског права, у најбољем интересу деце. Међутим, странке нису постигле споразум о заједничком вршењу родитељског права у складу са чланом 75. став 2. и чланом 76. Породичног закона, због чега је правноснажном пресудом донетом на основу члана 77. став 3. тог закона одлучено да ће тужени самостално вршити родитељско право.

У таквој ситуацији, када није донета одлука о заједничком вршењу родитељског права, судови су били дужни да поново затраже стручно мишљење од органа старатељства, а по потреби и мишљење вештака о томе да ли предложени начин одржавања личних односа деце и тужилце одговара самосталном вршењу родитељског права и да ли је у најбољем интересу деце. Судови су то пропустили да ураде -

првостепени суд је на основу датих мишљења органа старатељства и вештака задржао већ постојећи фактички начин одржавања личних односа, успостављен пре правноснажности одлуке о вршењу родитељског права, док је другостепени суд одржавање личних односа уредио на другачији начин, уобичајен у пракси судова, без прибављеног мишљења да ли је то у најбољем интересу деце која већ дуже од годину и по дана наизменично бораве код родитеља по седам дана, односно како би и на који начин тако измењен начин одржавања личних односа утицао на децу и њихов однос са родитељем са којим не живе.

Из наведених разлога, другостепена пресуда је морала бити укинута у делу којим је преиначена пресуда првостепеног суда и одлучено о начину одржавања личних односа деце и тужиље, и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу другостепени суд ће отклонити пропуст у примени члана 270. Породичног закона и од органа старатељства, а по потреби и од вештака, затражити стручно мишљење о начину одржавања личних односа деце и тужиље у ситуацији када је тужени одређен за родитеља који ће самостално вршити родитељско право и који евидентно више не прихвата досадашњи договор странака по том питању.

Укинуте су и одлуке о трошковима другостепеног поступка јер зависе од одлуке по жалби.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић